

06.09.2021

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**6 Eylül 2021
Pazartesi**

RESMÎ GAZETE'DE BUGÜN

6 Eylül 2021 Pazartesi

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Ön Lisans, Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği
- Karabük Üniversitesi Ön Lisans, Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği
- Ostim Teknik Üniversitesi İngilizce Hazırlık Sınıfı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Pamukkale Üniversitesi Bitki Sağlığı ve Islahı Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Pamukkale Üniversitesi Topluma Hizmet ve Sosyal Sorumluluk Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Gerontoloji Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tabiat Tarihi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği

TMO, 800 bin ton hububatı satışa açtı

Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) Genel Müdürlüğü'nün bu ay 800 bin ton hububatı satışa açtığını bildirdi.

Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, TMO'nun eylülde 800 bin ton hububatı satışa açtığını söyledi.

Pakdemirli, yaptığı açıklamada, ekmeçlik buğday satışlarının ton başına 2 bin 475-2 bin 525 lira peşin bedelle kanatlı hayvan besici ve yetiştiricilerine (beyaz et, yumurta gibi), un, bulgur ve bisküvi fabrikalarına yönelik başladığını ifade etti.

Makarnalık buğday satışlarının ise ton başına 2 bin 550-2 bin 650 lira peşin bedelle bulgur fabrikalarına yönelik başladığını belirten Pakdemirli, şunları kaydetti: "Eylül ayında da besici ve yetiştiricilerimize ton başına 2 bin lira, yem fabrikalarına ise ton başına 2 bin 50 lira peşin bedelle arpa satışlarına devam edilecek. Arpa ve buğday satışları için başvurular, 6-15 Eylül 2021 tarihlerinde alınacak. Piyasa istatistikleri için her türlü tedbir alınmaya devam edilecektir."

Canlı hayvan ithalatında yürürlük tarihi uzatıldı

Canlı hayvan ve hayvansal ürün ithalatına ilişkin düzenlemenin yürürlük tarihi uzatıldı.

Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin İthalatında Kullanılacak Veteriner Sağlık Sertifikalarının Standart Modellerinin Belirlenmesine Dair Yönetmelik'in yürürlük tarihi 3 yıl uzatıldı.

Tarım ve Orman Bakanlığının konuya ilişkin yönetmelik değişikliği Resmi Gazete'de yayımlandı.

Değişiklikle 2016 yılında yayımlanan yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren 8 yıl sonra, 2024'te yürürlüğe girmesi hükme bağlandı.

OVP'ye göre enflasyon bu yılı yüzde 16.2 ile tamamlayacak

Merkez Bankası'nın yüzde 14.1 olarak tahmin ettiği yılsonu enflasyonu, OVP'de yüzde 16.2 olarak yer aldı. OVP'ye göre kişi başına gelir 2023'te 10 bin doları aşacak; büyüme 2022'de yüzde 5, 2023'te ve 2024'te yüzde 5.5 olacak.

2022-2024 yıllarını kapsayan Orta Vadeli Program, Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayınlandı. Merkez Bankası'nın yüzde 14.1 olarak tahmin ettiği yılsonu enflasyonu, OVP'de bunun 2 puan üzerinde yüzde 16.2 olarak tahmin edildi.

Programda bu yılın sonunda enflasyon yüzde 16.2 olarak tahmin edilirken, 2022'de yüzde 9.8, 2023'te yüzde 8 ve 2024'te yüzde 7.6 olarak tahmin edildi. İşsizlik 2022'de yüzde 12, 2023'te yüzde 11.4 ve 2024'te yüzde 10.9 olarak bekleniyor. Büyüme ise bu yıl yüzde 9, 2022'de yüzde 5, 2023'te ve 2024'te yüzde 5.5 olarak öngörülüyor.

ORTA VADELİ PROGRAM	2020	2021	2022	2023	2024
Enflasyon (%)	14,6	16,2	9,8	8,0	7,6
İşsizlik (%)	13,2	12,6	12,0	11,4	10,9
Büyüme (%)	1,8	9,0	5,0	5,5	5,5
GSYH (Milyar TL)	5.047	6.648	7.080	9.041	10.287
GSYH (Milyar \$)	717	801	850	925	1.002

Kişi Başına Gelir (\$)	8.597	9.489	9.947	10.703	11.465
İstihdam (Bin Kişi)	26.812	28.641	29.918	31.036	32.152
İhracat (milyar \$)	169.6	211.0	230.9	242.0	255.0
İthalat (milyar \$)	219.5	258.0	282.7	294.0	309.0
Dış Ticaret (milyar \$)	-49.9	-47.0	-51.8	-52.0	-54.0
Cari Açık (milyar \$)	-37.3	-21.0	-18.6	-13.5	-10.0
Bütçe (milyar TL)	-175.3	-230.0	-278.4	-290.2	-294.0

OVP'ye göre kişi başına gelir 2023'te 10 bin doları aşacak

OVP'de yer alan projeksiyonlara göre bu yıl 9 bin 489 dolar olması beklenen kişi başına milli gelir, önümüzdeki yıl 9 bin 947 dolara çıkacak. 2023'te uzun süre sonra 10 bin doların üzerine çıkması beklenen milli gelir, 2024 yılında ise 11 bin 465 dolara yükselecek.

OVP dönemi boyunca işsizlik tek haneye düşmeyecek. Buna göre 2021'i yüzde 12.6 ile tamamlaması beklenen işsizlikte, gelecek yıl yüzde 12, 2023'te yüzde 11.4 ve 2024'te yüzde 10.9 oranları görülecek.

İhracatta bu yıl 211 milyar dolar bekleniyor

Pandemi sebebiyle geçtiğimiz yıl hedeften uzaklaşan ihracatın 2021 yılını 211 milyar dolarla, 2022'yi 230.9 milyar dolarla kapatması bekleniyor. Cumhuriyetin kuruluşunun 100'üncü yılı için daha önce 500 milyar dolar olarak belirlenen ancak konjonktürel gelişmeler sebebiyle revize edilen ihracat hedefi OVP'de 242 milyar dolar olarak öngörüldü. 2024 yılında ise ihracat hedefi 255 milyar dolar seviyesinde.

Enerji ithalatı 3 milyar dolar artacak

OVP'ye göre bu yıl 40.6 milyar dolarlık enerji ithalatı yapacak olan Türkiye, gelecek yıl 42.5 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirecek. Enerji ithalatı 2023'te 43, 2024'te ise 43.6 milyar dolara yükselecek.

Pandeminin etkisinin iyice azalacağı varsayımından hareketle bu yıl 17 milyar dolar olması beklenen turizm gelirin, gelecek yıl yaklaşık yüzde 50 (yüzde 47) oranında artarak 25 milyar dolara çıkması öngörülüyor. Bu kalemdaki gelirin, 2023'te 30 milyar dolar, 2024'te ise 33 milyar dolar olması bekleniyor.

Kamu maliyesinde iyileşme bekleniyor

Orta Vadeli Programda, daha önce kamu maliyesi raporunda gündeme getirilen, yıl sonu bütçe açığı gerçekleştirmelerinin bütçe ve önceki OVP'de öngörülenden daha iyi olacağı yönündeki tahmin korundu. Buna göre, 2021 yılında, bir önceki yıla göre; merkezi yönetim bütçe gelirleri ve harcamaları GSYH'ye oran olarak 1,2'şer puan azalacak. Dolayısıyla 2021 bütçesinde GSYH'nin yüzde 4,3'ü olarak hedeflenen

bütçe açığı, 2020 ile aynı seviyede kalarak GSYH'nin yüzde 3,5'i oranında gerçekleşecek. Bütçe açığındaki iyileşme aynı zamanda GSYH'nin yüzde 1,2'si oranında hedeflenen faiz dışı açığın da yüzde 0,8'e gerilemesini sağlayacak.

Bütçe açığı 2022'de 278 milyar TL

Orta Vadeli Programda merkezi bütçeye yönelik olarak, 2022'de 1 trilyon 751 milyar TL gider, 1 trilyon 472,6 milyar TL gelir tahmini yapıldı. Bütçe açığı ise 278,4 milyar TL olarak hedeflendi. Merkezi yönetim bütçesinde, 2021 başlangıç tahmin ve hedeflerine yönelik ciddi revizyonlar da oldu. Buna göre, 244 milyar 993 milyon TL olarak hedeflenen 2021 bütçe açığı, 230 milyar TL'ye indirildi. 1 trilyon 346,1 milyar TL olan gider hedefi, 1 trilyon 506,3 milyar TL'ye yükseltildi. Yine 1 trilyon 101,1 milyar TL olarak tahmin edilen gelirler, 1 trilyon 276,3 milyar TL'ye yükseltildi. Gelirler içinde 922.7 milyar TL olarak tahmin edilen vergi gelirleri, 1 trilyon 58 milyar TL'ye yükseltildi.

OVP'ye göre, 2022'de giderler bir önceki yıla göre yüzde 16,25 artacak. Faiz hariç harcamalar yüzde 13,86 artarken, faiz harcamaları yüzde 33,9 oranında yükselecek. Gelirler ise bir önceki yıla göre yüzde 15,38 oranında yükselecek. Gelirler içinde vergi gelirleri yine aynı dönemde yüzde 18,94 oranında yükselecek.

2021 büyüme tahmini yüzde 9

OVP'de, 2021 büyümesi, bütçe ve önceki OVP'deki yüzde 5,8 hedefinden, yüzde 9'a yükseltildi. OVP'de 2021 büyümesine yönelik olarak; "Öncü göstergelere göre 3. çeyrekte ekonomik faaliyetlerdeki güçlü görünümün korunduğu gözlenmektedir. Yılın kalanında ise yurtiçi talepte bir miktar yavaşlama beklenmesine rağmen, dış talebin de katkısıyla ekonomik faaliyetteki olumlu görünümün korunması, turizm sektörünün büyümeye önemli katkı sunması ve aşılamanın devam etmesinin oluşturduğu olumlu etkiyle yılın tamamında yüzde 5,8 olan YEP tahmininin üzerinde yüzde 9 oranında ve dengeli bir iç ve dış talep kompozisyonuyla büyümesi beklenmektedir" denildi.

Tablo 1.1: Temel Ekonomik Büyüklükler

	2020	2021 (GT)	2022 (P)	2023 (P)	2024 (P)
BÜYÜME					
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	5.047	6.648	7.880	9.041	10.287
GSYH (Milyar Dolar, Cari Fiyatlarla)	717	801	850	925	1.002
Kişi Başına Gelir (GSYH, Dolar)	8.597	9.489	9.947	10.703	11.465
GSYH Büyümesi ⁽¹⁾	1,8	9,0	5,0	5,5	5,5
Toplam Tüketim ⁽¹⁾	3,0	6,9	4,0	4,3	4,5
Kamu ⁽²⁾	0,3	2,6	0,3	2,3	2,5
Özel ⁽²⁾	3,5	7,6	4,5	4,6	4,8
Toplam Sabit Sermaye Yatırımı ⁽¹⁾	7,2	9,0	5,4	6,5	7,0
Kamu ⁽²⁾	-2,5	9,3	3,2	1,8	-5,3
Özel ⁽²⁾	8,5	9,0	5,6	7,0	8,3
Toplam Yurtiçi Tasarruf / GSYH	26,9	27,4	28,3	29,2	29,7
Kamu	-1,0	-0,7	-0,6	-0,5	0,1
Özel	27,8	28,1	28,9	29,7	29,6
Toplam Tasarruf -Yatırım Farkı / GSYH ⁽³⁾	-5,0	-2,6	-2,2	-1,2	-0,7
Kamu	-4,1	-4,0	-4,0	-3,8	-2,8
Özel	-0,9	1,4	1,8	2,6	2,1
Toplam Nihai Yurtiçi Talep ⁽¹⁾	4,1	7,5	4,3	4,9	5,2
Net İhracatın Büyüme Katkısı	-5,3	3,4	1,1	0,6	0,5
İSTİHDAM					
Nüfus (Yıl Ortası, Bin Kişi)	83.385	84.405	85.410	86.409	87.396
İşgücüne Katılma Oranı (%)	49,3	51,4	52,4	53,0	53,6
İstihdam Düzeyi (Bin Kişi)	26.812	28.641	29.918	31.036	32.152
İstihdam Oranı (%)	42,8	44,9	46,1	46,9	47,8
İşsizlik Oranı (%)	13,2	12,6	12,0	11,4	10,9
DIŞ TİCARET (GTS)					
İhracat (GTS tanımlı, fob) (Milyar Dolar) ⁽⁴⁾	169,6	211,0	230,9	242,0	255,0
İthalat (GTS tanımlı, cif) (Milyar Dolar) ⁽⁴⁾	219,5	258,0	282,7	294,0	309,0
Ham Petrol Fiyatı - Brent (Dolar/Varil)	41,4	68,7	68,3	65,1	61,8
Enerji İthalatı (Milyar Dolar)	28,9	40,6	42,5	43,0	43,6
Dış Ticaret Dengesi (GTS tanımlı, Milyar Dolar) ⁽⁴⁾	-49,9	-47,0	-51,8	-52,0	-54,0
Dış Ticaret Hacmi / GSYH (%) ⁽⁴⁾	54,3	58,6	60,4	58,0	56,3
CARI İŞLEMLER DENGESİ					
Seyahat Gelirleri (Milyar Dolar)	10,2	17,0	25,0	30,0	33,0
Cari İşlemler Dengesi (Milyar Dolar)	-37,3	-21,0	-18,6	-13,5	-10,0
Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-5,2	-2,6	-2,2	-1,5	-1,0
Altın Hariç Cari İşlemler Dengesi (Milyar Dolar)	-14,9	-17,9	-12,0	-6,5	-3,0
Altın Hariç Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-2,1	-2,2	-1,4	-0,7	-0,3
ENFLASYON					
GSYH Deflatör Artışı, % Değişme	14,8	20,9	12,9	8,8	7,9
TÜFE Yıl Sonu, % Değişme	14,6	16,2	9,8	8,0	7,6

Not: GT: Gerçekleşme Tahmini P: Program (1) Zincirlenmiş hacim endeksi yüzde değişim (2) Kamu ve özel ayrımında tüketim ve yatırım verileri Strateji ve Bütçe Başkanlığı hesaplamalarıdır. (3) Toplam tasarruf-yatırım farkı ile cari açık arasındaki fark, milli gelir hesaplamalarında ihracat ve ithalat ağırlıklı döviz kuru kullanılmasıyla kaynaklanmaktadır. (4) TÜİK tarafından yayımlanan Genel Ticaret Sistemi (GTS) ile uyumlu dış ticaret istatistiklerini göstermektedir.

Faiz hangi enflasyonun üzerinde belirlenecek?

Enflasyon ağustosta yüzde 19,25 ile yüzde 19 politika faizini geçti. 23 Eylül'deki Para Politikası Kurulu toplantısında Merkez Bankası'nın 'enflasyonun üzerinde politika faizi' ifadesinde hangi enflasyonun baz alınacağına ilişkin yönlendirme yapması bekleniyor.

Türkiye'de ağustos ayında enflasyon beklentileri aştı ve yıllık yüzde 19,25'e tırmandı. Gıda fiyatlarındaki yükseliş ağustos ayı enflasyonunun kötü bir sürpriz yapmasında etkili olurken önümüzdeki dönemde de tüketici enflasyonundan olumlu haberler gelmiyor. Özellikle üretici enflasyonunun yüzde 45,52'ye çıkması ve üretici tüketici enflasyonu arasındaki makasın 26.27 puanla tarihi zirvesini görmesi de üretici enflasyonu kaynaklı baskının sürdüğünün habercisi. Kritik soru ise Merkez Bankası'nın Başkan Şahap Kavcıoğlu'nun göreve geldiği 22 Mart'tan bu yana yaptığı para politikası yönlendirmesinin bundan sonra nasıl şekilleneceği. Bilindiği gibi Kavcıoğlu göreve geldiğinden itibaren politika faizinin enflasyonun üzerinde bir düzeyde oluşturulmaya devam edileceğini her açıklamasında vurguladı. Şu anda ise gerçekleşen enflasyon yüzde 19 politika faizinin üzerine çıktı. Türkiye negatif reel faiz bölgesine girdi. Peki şimdi ne olacak? 23 Eylül'deki kritik Para Politikası Kurulu (PPK) toplantısında Merkez Bankası bu söylemini sürdüreceksen hangi enflasyona işaret edecek?

23 Eylül'deki PPK için yüksek gelen enflasyon sonrasında analistlerin çoğunluğu faiz indirimi ihtimalinin şimdilik ortadan kalktığı görüşünde. Yine de bazı analistler cuma günü TL varlıklardaki hareketi de eylül toplantısındaki faiz indirimi olasılığına bağladı. Ancak çoğunluk kasım ayı PPK toplantısı öncesinde politika faizinde indirim beklemiyor. Faizlerde değişim beklenmeyen eylül PPK'sında enflasyonun üzerinde

politika faizi ifadesinde değişim olacak mı? Uzmanlar Merkez Bankası'ndan yeni bir yönlendirmeye olduğunu vurguluyor.

Çekirdek enflasyon mu olacak?

Gerçekleşen manşet enflasyon işaret edilemeyeceğine göre ilk etapta akla geçen hafta Merkez Bankası Başkanı Kavcıoğlu yatırımcı toplantısında vurguladığı çekirdek enflasyon göstergeleri. Katılımcılardan edinilen bilgiye göre Kavcıoğlu toplantıda tüm dünyada gıra fiyatlarında artış olduğuna ve ÜFE-TÜFE farkının açıldığına işaret etti ve çekirdek enflasyona odaklanılması gerektiğine ilişkin ifadeler kullandı. Eğer çekirdek enflasyon göstergeleri artık politika faizinin üzerinde belirleneceği enflasyon olacaksa piyasa bu konuda net yönlendirme beklentisi içinde. Ağustosta Merkez Bankası'nın para politikası için takip ettiği B çekirdek enflasyonu yıllıkta yüzde 18,51'den yüzde 18,46'ya, C çekirdek enflasyonu ise yüzde 17,22'den yüzde 16,76'ya geriledi. Çekirdek enflasyon göstergelerinde hafif gerilemeler yaşansa da önümüzdeki dönemde olumlu sinyaller geldiği söylenemez.

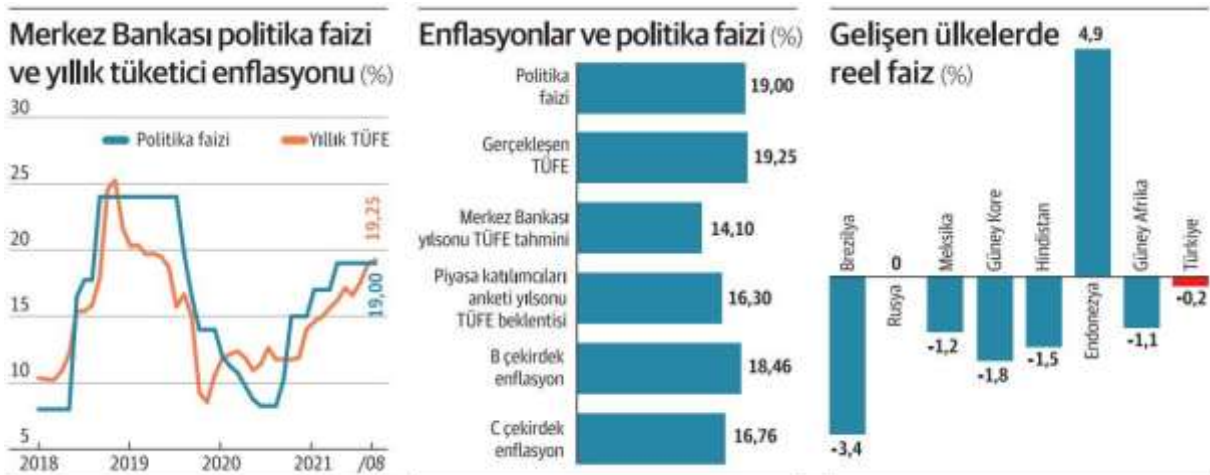
Yılsonu beklentileri mi gündeme gelecek?

Bunun yanı sıra tahminler üzerinden de Merkez Bankası politika yönlendirmesi yapabilir. Bu alanda hem Merkez Bankası'nın hem de gerçekleştirdiği Piyasa Katılımcıları Anketi kullanılabilir. Merkez Bankası'nın yılsonu enflasyon tahmini yüzde 14,1 seviyesinde. Eğer politika faizi Merkez Bankası'nın tahmini üzerinde düzeyde belirlenecekse bu enflasyon oranı Merkez Bankası'na olası faiz indirimi için epey bir alan yaratıyor.

Piyasa Katılımcıları Anketi'nin ağustos sonuçlarına göre burada yılsonu beklentisi yüzde 16,3 seviyesinde. Yine 23 Eylül'deki PPK'da bu ankete işaret edilerek politika faizinin piyasa tahmini olan enflasyonun üzerinde belirlenmeye devam edileceği belirtilebilir. Çok alan sağlamasa da yine yılsonuna kadar 150 baz puanlık faiz indirimi alanı bulunuyor Merkez Bankası'nın.

Yılsonu tahminleri yüzde 17'ye çıkarıldı

Hangi enflasyon göstergesi alınacaksa piyasanın Merkez Bankası'ndan net bir yönlendirme ihtiyacı içinde olduğu ortada. Bunun yanı sıra ağustos ayı enflasyonundan sonra piyasa analistlerinin yılsonu enflasyon beklentileri de yüzde 16'dan yüzde 17-18 seviyelerine yükselmiş durumda. Her koşulda Merkez Bankası'nı zor bir süreç bekliyor.

ENFLASYON VERİSİ SONRASI PPK İÇİN NE DEDİLER?

Enflasyon hesaplamasını değiştirebilir

Acar Menkul: Bize en çok endişe veren gelişme ise TÜFE ve ÜFE arasındaki makas olmakta. Geçen ay 25.97 puan olan makas farkının bu ay 26.27'ye çıkması önümüzdeki dönemde kısa vadede enflasyonun düşmeyeceğini göstermekte. Kısa zaman içerisinde bu durumda üretici enflasyonunun talep enflasyonunu yukarı itmesi beklenebilir. ÜFE grubunda ara malı fiyatlarındaki artışın devam etmesiyle gördüğümüz yükseliş TCMB'nin enflasyon hesaplamasını yeniden değiştirebilir.

Ekimden itibaren indirim yapabilir

Tera Yatırım Baş Ekonomisti Enver Erkan: TCMB, bir sonraki faiz toplantısını 23 Eylül'de yapacak. Merkez Bankası son ekonomist toplantısında çekirdek enflasyon olgusunu daha fazla öne çıkarmıştır ve referans noktasında denge değişiklikleri yapma eğilimindedir. Merkez Bankası'ndan eylül toplantısında herhangi bir yukarı yönlü hareket beklemiyoruz. Merkez Bankası, yılsonunda yüzde 16,3 olarak revize ettiğimiz enflasyon beklentimiz çerçevesinde ekimden itibaren sene sonuna kadar toplamda 150 baz puan indirim yapabilir.

Faiz artışından kaçınacaktır

Oyak Yatırım: TCMB'den 23 Eylül toplantısında bir faiz artışı beklemiyoruz; çünkü TCMB Başkanı ekonomistlerle olan toplantıda gıda ve enerji fiyatlarının enflasyon üzerinde büyük baskı oluşturduğunu bu yüzden gıda dışı kısma odaklandıklarını belirtmişti. Nitekim takip ettiğimiz B ve C endeksleri ağustos ayında çekirdek enflasyonun gerilediğini gösteriyor. Dolayısıyla TCMB'nin 23 Eylül'de gerçekleşecek bir sonraki PPK toplantısında bu gelişmeye dikkat çekmesini ve faiz artışından kaçınmasını bekliyoruz.

Faizle ilgili hangi ifade kullanılacak

Ahlatçı Yatırım: TCMB Başkanı Şahap Kavcıoğlu yatırımcı toplantısında politika faizinin enflasyonun üzerinde uygulanıp uygulanmayacağına yönelik soruya gıda fiyatlarının ilerleyen dönemde koşulların iyileşmesiyle birlikte geri çekileceğini belirtirken manşet enflasyonun banka radarında olduğunu vurguladı. Ağustos itibarıyla enflasyonun politika faizi üzerinde açıklanması ile 23 Eylül'de gerçekleştirilecek olan TCMB PPK toplantı karar metninde tüketici fiyatlarının seyri ve uygulanan politika faizi ile ilgili hangi ifadelerin kullanılacağı merakla takip edilecek.

Elvan'dan dayanıklı büyüme vurgusu

Hazine ve Maliye Bakanı Lütfi Elvan, 2022-2024 Orta Vadeli Programı için Twitter hesabından yaptığı paylaşımda "Özel sektör öncülüğünde dayanıklı bir büyüme için makroekonomik istikrarı daha da güçlendireceğiz" ifadelerini kullandı

2022-2024 yıllarını kapsayan Orta Vadeli Program, Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayınlandı. Hazine ve Maliye Bakanı Lütfi Elvan, 2022-2024 Orta Vadeli Program'ı için Twitter hesabından yaptığı paylaşımda dayanıklı büyüme vurgusu yaptı.

Elvan, "Özel sektör öncülüğünde dayanıklı bir büyüme için makroekonomik istikrarı daha da güçlendireceğiz" ifadelerini kullandı.

Salgınla mücadelede yeni dönem başladı

Aşısı tamamlanmamış ya da aşı olmayan kişiler için birçok alanda PCR testi uygulaması bugün itibariyle başladı.

Koronavirüs salgınıyla mücadelede yeni dönem bugün başladı. 6 Eylül itibariyle; aşı olmayan veya aşısı tamamlanmamış kişiler için PCR testi uygulamasına geçildi. Bu kişiler seyahat etmek veya sosyal etkinliklere katılmak istediklerinde negatif test göstermek zorunda. Bu kapsamda; okul, sinema, tiyatroya girişlerde ve şehirlerarası toplu ulaşımda negatif PCR test sonucu isteniyor. Kural, 18 yaş üstü için geçerli. Öte yandan yeni dönem için Hayat Eve Sığar (HES) uygulaması da güncellendi. Artık HES kodlarında, kişilerin hastalığı geçirip geçirmediği ve son 48 saat içerisinde negatif PCR testi olup olmadığı görülebilecek. Risksiz kişilerin kodunda "Toplu etkinliklere katılabilir ve şehirlerarası ulaşım araçlarında seyahat edebilir" ifadesi yer alacak.

Yüz yüze eğitim heyecanı

Ülke genelinde tüm kademe ve sınıf seviyelerindeki yaklaşık 18 milyon öğrenci ile 1 milyonun üzerinde öğretmen, salgın öncesinde olduğu gibi bugün itibarıyla haftada 5 gün yüz yüze eğitime bugün başlıyor. Yüz yüze eğitimin başlamasıyla Türkiye genelindeki okul ve kurumlarda COVID-19 tedbirleri alınarak kantinler, yemekhaneler ve pansiyonlar da açıldı. COVID-19 Salgınında Okullarda Alınması Gereken Önlemler Rehberi'ne göre, öğretmen ve okul çalışanlarının aşı olmamaları durumunda haftada iki kez PCR testi ile taranmaları istenecek. Yaklaşık 58 bin okula COVID-19 tedbirleri kapsamında maske, dezenfektan ve temizlik ihtiyaçlarıyla ilgili 650 milyon lira ödenek gönderildi, 113 bin temizlik personeli görevlendirildi.

Kuruyan gölün içinde arabayla geziliyor

Konya'da Akşehir Gölü, bilinçsiz tarımsal sulama ve küresel iklim değişikliği nedeniyle tamamen kurudu. Kuruyan gölde otomobille uçtan uca gezilebilirken, köylülerin bazıları büyükbaş hayvanlarını otlatıyor.

Konya Teknik Üniversitesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölüm Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tahir Nalbantçılar "Şu an bizler Konya Gölü üzerinde evlerimizi yapıp oturmaktayız. Benzer bir fotoğrafı, bugün Akşehir Gölü için de düşünmemiz mümkün olacaktır" dedi.

Konya ve Afyonkarahisar sınırları içinde yer alan, geçmiş yıllarda onlarca balık türüne sahip, çevresindeki köylerdeki insanların geçim kaynağı olan Akşehir Gölü, bilinçsiz tarımsal sulama ve küresel iklim değişikliği nedeniyle tamamen kurudu. Kuruyan gölde otomobille uçtan uca gezilebilirken, köylülerin bazıları büyükbaş hayvanlarını otlatıyor.

'ARABAYLA GEÇİLEBİLECEK DURUMLA KARŞI KARŞIYAYIZ'

Prof. Dr. Tahir Nalbantçılar, Akşehir Gölü'nün İç Anadolu ve Türkiye'nin en önemli su kaynaklarından biri olduğunu söyledi. Ancak daha önce 5-6 metre su seviyesi bulunan gölün ortasında çatlamış toprak örtüsünün bulunduğunu belirten Nalbantçılar, "Bir zamanlar burada 5-6 metre su seviyesine sahip Akşehir Gölü'nün orta noktasında bugün yaya olarak dolaşabilecek, arabayla geçilebilecek durumla

karşı karşıyayız. Akşehir Gölü, yaklaşık 500 kilometrekarelik alana sahip. Etrafa hem biyosistem açısından, hem ticari anlamda, hem de ekosistem, iklim, meyvecilik, balıkçılık ve diğer birçok hayvan ve bitki türüne destek veren su kütlesiydi. Bu su kütlesi, maalesef en derin noktasında, çatlamış toprakların üzerinde dolaşır hala gelmiş ve bugün itibarıyla da yüzlerce balıkçı işsiz kalmış ve sadece gölün belirli noktalarından çıkan otları yiyen hayvanlarla bugün bir fotoğrafla karşı karşıyayız" dedi.

'BAŞKA BİR KAYNAĞI SÖZ KONUSU DEĞİL'

Akşehir Gölü'nden geçmiş yıllarda da bu derece kuruyup tekrar su seviyesinin yükseldiğini hatırlatan Nalbantçılar, "Ancak içinde bulunduğumuz iklim değişikliği, küresel ısınmanın bir izini bugün Akşehir Gölü'nde de tespit etmiş bulunmaktayız. Netice itibarıyla bu göl, yüzeysel suların desteğiyle yağışla beslenmekte ve suyu bu çevreden alabilmekte. Başka bir kaynağı söz konusu değil. Bunun yanı sıra bu gölü sadece iklimsel değişim etkilememiş. Sulama amaçla yapılan göletlerin, önemli derelerin önüne kurulan setlerin, tarımsal faaliyetleri destek amacıyla yapılan bu yapılarının bu göle gelen kılcal damarları da kuruttuğu ortada. Bunun yanında insanoğlunun hırslı yapısından kaynaklı olarak, tarımsal faaliyetin gelişen teknolojiyle birlikte artan su ihtiyacı ve suya bağlı ürün artışlarını da gözetererek civardan son derece derin kuyularla su desteği alarak bu gölün, bu hale gelmesine etkisi söz konusu olmuştur" diye konuştu.

'BİZE VEDA EDER DURUMDA'

Nalbantçılar, şöyle devam etti:

Çalışma yaptığımız dönemlerde gölün etrafındaki tarlalarda derin sondajların yapıldığı, yıllar öncesi yaptığımız çalışmalarda derinliklerin giderek arttığını, o günlerde 20 metreden alınan suların bugün artık 100'lü, 150 metrelere değişik bölgelerde yer altı suyunu çeker hale gelmişiz. Dolayısıyla içinde bulunduğumuz Akşehir Gölü gibi göl havzaları yer altı sularının da röntgenini ortaya koymaktadır. Çünkü yer altından destek alarak bu su kütlesi yüzeyde durabiliyor ve direnebiliyor. Yer altından destek alamadığı takdirde de bu su kütlesi kendini git gide yerin altına, zemine doğru bir yok oluşa doğru gitmektedir. Akşehir Gölü geniş alanıyla birlikte buharlaşmayla tetiklemiş durumdadır. Bu yıl için köylülerimizin ifadesine göre, Mayıs ayına kadar 1-2 parmaklık su seviyesinin olduğunu, onun da Haziran ayı başından itibaren bugün bir başına diğer başına istediğinizden noktadan araçla gezilebilir hala geldiğini görmekteyiz. Biz mevcut su kullanım rejimimizi değiştirmedığımız takdirde, mevcut küresel iklim değişikliğine bağlı olarak ortaya çıkan yağış sorununu aşamayacağımıza göre, bu gölün artık bundan sonra git gide bize veda eder durumda olduğunu ve bize el salladığını şimdiden düşünmemiz gerekiyor."

'BENZER BİR FOTOĞRAF AKŞEHİR GÖLÜ İÇİN OLACAK'

Jeolojik tarihte Konya Gölü'nde olduğu gibi Akşehir Gölü'nün bulunduğu alana da binalar yapılabileceğini ifade eden Nalbantçılar "Jeolojik tarihe baktığımızda Konya'nın bulunduğu yerin Konya Gölü olarak ifade edildiğini hepimiz hatırlarız. Şu an bizler Konya Gölü üzerinde evlerimizi yapıp oturmaktayız. Benzer bir fotoğrafı, bugün Akşehir Gölü içinde düşünmemiz mümkün olacaktır. Bugün gitti geldi, diyerek kendimizi bir manada tatmin ettiğimiz bu göl için yarın bizim oturduğumuz binanın altında göl varmış ve insanlar balık tutup satarmış diyeceğiz herhalde" dedi.

Gölün kurtulması için önlemler alınması gerektiğini belirten Nalbantçılar "Bu gölün kurtuluşu açısından baktığımızda, birincisi vahşi olarak yer altından temin ettiğimiz suyu, bugün itibarıyla sonlandırdığımız takdirde bile belki onlarca yıl sonra faydasını göreceğimiz bir durum ortaya çıkacaktır. Yüzey suların bu denli önünün tıkanıdığı ortamdan, onları artık gölü besler hala getirmeliyiz. Küresel iklimsel değişimlerin tersine dönerek buraların yağışlı rejime dönmesini temenni etmekten başka çaremiz yok görünüyor" diye konuştu.

Enflasyon nereye?

Alaattin AKTAŞ

06 Eylül 2021 Pazartesi

✓ **Enflasyon koptu gidiyor! Çığ gibi, önüne ne gelirse yok ederek... Ne zaman yavaşlayacak ve nerede duracak, belli değil...**

✓ **Hani TÜİK yıllık TÜFE artışının yüzde 19'u geçmemesi için "gereken ne varsa" yapacaktı! Ne yani TÜİK ile TCMB anlaşamadı mı, bir anlaşma durumu var idiyse!**

Üretici fiyatlarındaki artışın ağustosta özellikle dövizdeki gerileme sayesinde hız keseceği ve yıllık oranın yönünü aşağı çevireceği sanıldı, olmadı.

Tüketici fiyatlarındaki artışın otomobildeki ÖTV düzenlemesi sayesinde düşük kalacağı, hatta yüzde 19'luk yıllık oranı aşmamak adına "her şeyin" yapılacağı düşünüldü, o da olmadı. Üretici fiyatları ağustos ayında yüzde 2.77 daha arttı, sekiz aylık artış yüzde 28.51'i buldu. Yıllık artış da yüzde 45.52'ye ulaştı. Yıllık yüzde 45.52'lik artış, Yİ-ÜFE'de şimdiye kadar gerçekleşen en yüksek ikinci yıllık artışa işaret ediyor. Rekor, yüzde 46.15 ile 2018'in eylülünde; meşhur rahip krizi ve kurun tırmandığı dönemde yaşanmıştı.

TÜFE'de yıllık oranın ne yapıp edip yüzde 19'u aşmamasının sağlanacağı görüşü çok ağır basıyordu ama aylık yüzde 1.12'lik artışla yüzde 19.25'e ulaşıldı. TÜFE'de sekiz aylık artış da 11.65 oldu.

Üretici tüketiciye yüzde 30 fark attı

Üretici fiyatları endeksi ile tüketici fiyatları endeksi arasındaki fark iki türlü hesaplanabilir. Yaygın hesaplamada, iki endekste son bir yılda kaydedilen artışların farkı alınıyor. Buna göre Yİ-ÜFE'de yıllık artış yüzde 45.52, TÜFE'deki artış yüzde 19.25 ve iki oran arasında 26.27 puanlık (yüzde değil) fark var.

Yİ-ÜFE ile TÜFE farkı yüzde 30'a dayandı

(Endekslerin yüzde farkı)

	2021	2020	2019	2018
Ocak	13,65	3,58	6,73	-3,37
Şubat	14,01	3,71	6,66	-1,50
Mart	17,46	4,02	7,24	-0,97
Nisan	20,53	4,46	8,60	-0,26
Mayıs	24,16	4,65	10,45	1,87
Haziran	26,68	4,19	10,52	2,28
Temmuz	27,50	4,65	7,96	3,52
Ağustos	29,57	6,19	6,41	7,88
Eylül		7,95	5,51	12,52
Ekim		9,45	3,61	10,59
Kasım		11,35	3,14	9,37
Aralık		12,57	3,08	7,38

Çok daha geniş bir zaman dilimindeki seyri ortaya koyan diğer hesaplama yöntemine göre ise iki endeks arasındaki fark yüzde 29.57 düzeyinde. Bu oranı, ağustos aylarındaki endekslerin yüzde farkını alarak hesaplıyoruz. Yani Yİ-ÜFE'de ağustosta 730.28 olan endekisle, TÜFE'de 563.60 olan endeksin farkını alıyoruz.

Bu fark 2003'ten bu yana yalnızca son dört yılda yüzde 10'u aştı. Önceki üç yıl yalnızca ikişer ay çift haneli fark (sarı ile işaretli kutular) görmüştük, bu yıl ise makas sürekli açılıyor, her ay yeni bir rekor kırılıyor.

Nereye kadar gidecek bu fark? Nerede duracak, nerede kapanmaya başlayacak? Ve kapanma Yİ-ÜFE'den daha hızlı TÜFE artışı yaşanarak mı gerçekleşecek yoksa? Öyle olmayacaktır ama ya olursa? Ya Yİ-ÜFE bu tempoda artmaya devam eder, bir süre sonra Yİ-ÜFE'den daha yüksek TÜFE artışları görülmeye başlarsa?

Bu en uç olasılıktır. Beklenen, bir süre sonra Yİ-ÜFE'deki yıllık oranının gerilemeye başlaması ve iki endeks arasındaki makasın bu şekilde kapanmasıdır. Ama bunun ne zaman olacağını söylemek pek mümkün görünmemektedir.

Biz bu dönüşün ağustos ayıyla birlikte başlayabileceğini varsaydık ama Yİ-ÜFE bizi yanılttı. Sepet kur ağustos ayında yüzde 1.87 gerilediği halde üretici fiyatlarındaki artış devam etti.

Enerjideki bu artış sürdükçe...

Yİ-ÜFE hız kesmeden artmaya devam ediyor. Artmaya da devam edecek gibi görünüyor. Eylül ayı başından geçerli olmak üzere sanayide kullanılan doğalgaza gelen yüzde 15 oranındaki zam bu artışın kolay kolay durmayacağını habercisi zaten.

Hem Yİ-ÜFE'nin detayında enerji zamları çok dikkat çekici boyutta. Enerji grubunda aylık artış yüzde 9.77, yıllık artış ise yüzde 59.39 düzeyinde.

Sanayici kullandığı enerjiyi böylesine yüksek zamlarla alırken, bu zammı üretip sattığı ürünün fiyatına yansıtmadan çarkı döndürebilir mi?

KUR ARTIŞIYLA ÜRETİCİ FİYATLARI NİYE AYRIŞIYOR

Hemen hemen her ay yenilediğimiz bir grafiğimiz var. 2019'un aralık ayını 100 kabul ederek Yİ-ÜFE, TÜFE ve sepet kuru bir endeks biçimine getirdiğimiz grafik.

Geçen yılın kasımından bu yılın martına kadar olanları iyi hatırlıyoruz. Merkez Bankası geçen yıl kasımda faizi yükseltince kur gerilemiş ancak önceki ayların kur tortusu yüzünden üretici fiyatlar artmaya devam etmişti.

Bu yıl temmuz ve ağustos ayları... Geçen yıl kasımda yaşanan hızda değilse de kurda yine bir gerileme var. Döviz arzındaki artışa bağlı bir gerileme. Ne var ki fiyatlarda aynı eğilimi görmüyoruz ve artış sürüyor.

Nedeni belli. Kur düşüyor ama normalde buna göre yön çizmesi beklenen enerji fiyatları artırılıyor.

Fiyatlar üstündeki baskısı hafifl emedikten sonra ne anladık biz kurun geriliyor olmasından!

TÜİK'İN HAKKI TÜİK'E...

Bu köşede zaman zaman TÜİK'i de, başka kurumları da en sert şekilde eleştirmişizdir. Bu bizim temel görevimiz ve sorumluluğumuz.

Ama bir sorumluluğumuz daha var. Eleştirdiğimiz kurumlar doğru yaptıklarında bunu da köşemize taşımak.

Aslında zaten olması gereken bir kurumun doğru iş yapması da, öyle bir duruma geldik ki doğruyu yapmak övgüyü gerektiriyor. Bu da ayrı bir vahim durum ya, neyse...

Ağustos ayı için TÜFE'de çok spekülasyon yapıldı. Yıllık oran yüzde 19'u aşarsa, "Politika faizini enflasyonun altında tutmayacağım" sözüyle kendini bağlamış olan Merkez Bankası büyük sıkıntıya girecekti ve bu sıkıntılı durumun yaşanmaması adına TÜİK'in "gerekeni yapacağı" görüşü hakimdi. Neydi bu "gereken", çok açık, TÜİK yıllık oranı ne yapıp edip yüzde 19'un altında tutacaktı.

Ne oldu peki! Buyurun işte yıllık oran yüzde 19.25.

Hani TÜİK Merkez Bankası ile dirsek temasına geçip oranı yüzde 19'un altında tutmak için oranlarla oynayacaktı! Bu köşede 31 Ağustos'ta Yİ-ÜFE'de yıllık oranın yönünü aşağı çevirebileceğini yazmıştık. Ama vurgulamak gerek, bizimki bir tahmindir, oranla oynanacağı gibi bir iddia içermiyordu, biz tahminimizde yanılmış olduk. Dolayısıyla TÜFE ile ilgili iddialar ve bizim Yİ-ÜFE'de yanılmış olmamız çok çok farklı durumlar.

Abdulkadir Selvi

Erdoğan ve Bahçeli'nin talimatı ne oldu?

6 Eylül 2021

Cumhurbaşkanı Erdoğan seçim barajının yüzde 7'ye indirileceğini açıkladı. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli de seçim barajının yüzde 7 olarak tescillendiğini duyurdu.

Böylece seçim barajı yüzde 7 mi olsun 5'e mi indirilsin tartışması da son buldu.

Ancak Cumhuriyet İttifakı liderlerinin birbirini destekleyen kararları birçok senaryonun yazılmasına neden oldu. Onlara değineceğim. Ancak sürece ilişkin birkaç tespiti paylaşmak istiyorum.

AK Parti ve MHP uzun bir süredir Siyasi Partiler ve Seçim Yasası üzerinde ayrı ayrı çalışma yapıyor. AK Parti'de Genel Başkan Yardımcısı Hayati Yazıcı MHP'de ise Genel Başkan Yardımcısı Feti Yıldız görevlendirilmiş durumda. Yazıcı ve Yıldız önce partilerinin hukukçularının görüşleri doğrultusunda bir taslak metin oluşturdular. Erdoğan ve Bahçeli'nin talimatları doğrultusunda düzenlemeler yeniden şekillendi. Taslağın olgunlaştığı bir aşamada Hayati Yazıcı ile Feti Yıldız telefonla görüşerek mutabık kaldıkları maddeleri belirleyip, üzerinde çalışılacak hususları not ettiler. Daraltılmış bölge ve ittifak içinde baraj konusu üzerinde çalışılacak noktalardan. Yazıcı ve Yıldız iki liderin talimatlarını aldıktan sonra bu kez ortak komisyon halinde çalışmalara başlayacaklar. Nihai metin liderlerin de onayından sonra kamuoyuna açıklanacak.

SENARYOLAR, SENARYOLAR

Ancak Erdoğan ve Bahçeli, seçim barajının yüzde 7 olması konusunda ittifak ettikleri halde bile bu kadar senaryo yazıldığına göre gerisini siz düşünün. Kimi MHP'yi Cumhuriyet İttifakı'ndan ayırdı, kimi MHP'nin barajın altına düştüğü için seçim barajının yüzde 7'ye çekildiğini savundu, kimi Cumhuriyet İttifakı'nı dağıtıp, Erdoğan'ın yerine cumhurbaşkanı adayları ilan etti.

ERDOĞAN VE BAHÇELİ'NİN YAKLAŞIMI

Seçim Yasası ve Siyasi Partiler Yasası üzerinde yapılan çalışmaları takip etmeye çalışıyorum. Üzerinde çalışılan bir-iki madde var ama aşılmayacak bir sorun gibi görünmüyor. Erdoğan ve Bahçeli yarın açıklanacak deseler, açıklanacak noktaya gelmiş durumda. Bunu nereden çıkartıyorum? Hem başından beri bu süreci takip eden bir gazeteciyim hem de Erdoğan ve Bahçeli'nin yaklaşımları bana bu kanaati veriyor. Yıllarca koalisyon görüşmelerini, ittifaklar içinde krizleri izlemiş bir gazeteciyim. Liderlerin yaklaşımlarının önemli olduğunu biliyorum. Liderler kriz isterse kriz çıkar, çözüm isterse çözümüne ulaşılır. Erdoğan ve Bahçeli özüm odaklı hareket ediyorlar. Bir de kurmaylarına verdikleri çok önemli bir talimat var.

Onu bildiğim için seçim barajı üzerinden Cumhur İttifakı içinde bir kriz aranmasının siyasi gerçeklerle örtüşen bir tarafını görmüyorum. İttifak içinde sorunlar yaşanabilir, irili ufaklı krizler çıkabilir. Hatta bir ara köprüler atılmıştı. Ama öyle bir kriz yok. Sorunlu bir süreç yaşanıyor olsa onu yazarım. Ama yaşanmıyorsa ille de kriz var diye tutturulmasının anlamı yok.

İŞTE O TALİMAT

Peki ben Seçim Yasası ve Siyasi Partiler Yasası konusunda yürütölen çalışmalarda iki parti arasında bir sorun olmadığını nereden söylüyorum? Hatta Cumhur İttifakı'nı dağıtan yorumlara rağmen bu kadar güvenle nasıl konuşabiliyorum? Çünkü iki liderin kurmaylarına verdiği çok önemli bir talimat var.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, hangi oran ya da hangi sistemden ziyade “Önemli olan ittifak” diyor. Aynı talimatı Bahçeli'nin de verdiğini öğrendim. Bahçeli de, “Önemli olan Cumhur İttifakı” demiş.

Erdoğan ve Bahçeli güçlü iki lider. Onların bu kararlılığı krize geçit vermez.

DİKKAT MÜLTECİ POLİTİKASI DEĞİŐİYOR

ankaya Köşkü'nden yaptığımız CNN Türk- Kanal-D ortak yayınında Cumhurbaşkanı Erdoğan, Afgan mültecilerle ilgili sorumuza, “Herkes şunu bilsin ki Türkiye yol geçen hani değildir” yanıtını verdiğı an, mülteciler konusunda bir politika değışikliğı olduğunu sezmiştim.

Ardından Erdoğan'ın, “Türkiye, Avrupa'nın mülteci ambarı değildir” açıklaması gelince mülteciler konusunda yeni bir yaklaşım, yeni bir anlayış ve yeni bir göç politikasının hazırlanmakta olduğunu fark ettim.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamalarına ve AK Parti MYK toplantısında yaptığı konuşmaya bakınca, yabancı sığınmacılar konusunda iktidarın politika değışikliğine gittiğı kanaatine ulaştım.

Perşembe günü yapılan AK Parti MYK'da ekonomi ve göç konusunda bir sunum yapılıyor. Ama ondan önce Cumhurbaşkanı Erdoğan kısa bir açılış konuşması

yapıyor. Erdoğan, muhalefetin, 'Afganistan'dan 1.5 milyon göçmen geldiği' iddiasının doğru olmadığını söylüyor. "Türkiye'de şu anda 300 bin civarında Afganistanlı olduğunu biliyoruz" diyor.

TAMAMINI GÖNDERECEĞİZ

Erdoğan daha önce de bu bilgileri kamuoyuyla paylaşmıştı. Bir sır değil. Ama asıl göç konulu sunumdan sonra MYK'da yapılan tartışmalar çok önemli. MYK'da mülteci sorunu üzerinden Afganistan'daki yeni yönetim konusu gündeme geliyor. Sadece Afgan mültecilerin geri gönderilebilmesi için dahi, Afganistan'da kurulacak olan hükümetle temas kurulması gerektiğinin altı çiziliyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Yeni yönetim kabul ettiği takdirde Afganların tamamının gönderilmesi"nden söz ediyor.

Bu yeni ve önemli bir yaklaşım.

SURİYELİ MÜLTECİLERİ DE ETKİLEYECEK

Ben bunun sadece Afganlarla ilgili olduğunu düşünmüyorum. Suriyeli mülteciler konusunda da yeni bir yaklaşım söz konusu. Ankara'da kayıtlı olmayan Suriyelerin gönderilmesi kararı yeni politikanın ilk adımını oluşturuyor.

CHP'Lİ AYLİN NAZLIKA'NIN YALANI

CHP Genel Başkan Yardımcıları Selin Sayek Böke ve Gamze Akkuş İlgezdi'nin tweet'leri üzerine dikkatimi çekti. Hemen Aylin Nazlıaka'nın çektiği videoyu izledim.

Aylin Nazlıaka, CHP Kadın Kolları heyeti olarak gittikleri Çanakkale'de otele giriş yaptıkları sırada birinin, "Reisi size yedirmeyiz" diyerek aracı üzerlerine sürdüğünü, CHP'li kadınları ezmeye çalıştığını iddia ediyordu. Ben de o gün yayınlanacak yazımda Tanju Özcan'ın, bir kadınla ilgili iğrenç konuşması hakkında sessiz kaldığı için Aylin Nazlıaka'yı eleştirmiştim. Çünkü Kadın Kolları Başkanı olarak öncelikle onun tepki göstermesini bekliyordum. Eleştirinin zamanlaması yanlış mı oldu acaba diye içimden geçirmedim değil. Yeni bir yazı yazmayı planlıyordum ki, bambaşka bir durum ortaya çıktı.

CHP'Lİ ÇIKTI

"Reisi size yedirmeyiz" diye CHP'li kadınları ezmeye çalıştığı iddia edilen şoför Vedat, "40 yıllık CHP'liyim" dedi.

YALAN 1

"CHP'li kadınları aracıyla ezmeye çalışacak kadar fanatik ve saldırgan AKP'li, reisçi" olarak takdim edilen şoför CHP'li çıktı.

YALAN 2

06.09.2021

CHP Çanakkale Kadın Kolları Başkanı Sibel Erol, “Kadınların üzerine direksiyon kırılmadı. Ama parti otobüsümüzün üzerine direksiyon kırıldı” dedi.

Olayın siyasi değil, iki şoförün sürtüşmesi olduğu ortaya çıktı.

Eğer gerçekten CHP’li kadınlara yönelik böyle bir saldırı girişimi olsa ilk olarak ben karşı çıkardım. Ama Aylin Nazlıaka’nın, “Demirden korksak trene binmezdik” diye meydan okumasına, “Bu saldırılar bize vız gelir” diye coşmasına rağmen iddiaları doğru çıkmadı.

Aylin Hanım buna niye ihtiyaç duydunuz? Bu yalanlarla ortalığı karıştırmanın anlamı ne? Yalan siyaseti CHP’ye ne kazandırır?

İbrahim Kahveci

Yatırımlar faiz teorisini çökertti

GSYH verileri açıklandı. Türkiye ekonomisi geçen yılın II. çeyreğine göre yüzde 21,7 büyüme gösterdi. Ama asıl büyük artış 2015 yılından beri yatay seyreden makine teçhizat yatırımlarında yaşandı.

Makine teçhizat yatırım endeksi 2015/II. çeyrekte 237,1 seviyesinden 2020/II. çeyreğe 197,5'e kadar düştü. Nerede ise 5 yılda yerinde sayan makine teçhizat yatırımı 2020 yılı 3. çeyreğinde başladığı büyük artışı bir yıla taşımış oldu.

2020 yılı II. çeyrekte bankaların ticari kredi faizi %9,56'ya kadar düşerken makine teçhizat yatırımı sadece yüzde 4,4 artış gösterdi. Oysa 2020 yılı 3. çeyrekte faizler %11,72'ye çıkarken yatırımlar %22,3 artış göstermiş oldu.

2020 yılı 4. çeyrekte Merkez Bankası faiz artırımları ile beraber ticari kredi faizleri de ortalama %16,83'e yükselirken, makine teçhizat yatırımları da yüzde 39,3 artış göstermiş oldu.

	FAİZLER	YATIRIMLAR	DEĞ %
2020-Q2	9,56	197,5	4,4
2020-Q3	11,72	230,9	22,3
2020-Q4	16,83	314,3	39,3
2021-Q1	19,58	251,4	30,6
2021-Q2	20,75	267,0	35,2

Fakat en dikkat çekici artış 2021 yılı 1. ve 2. çeyrek sonuçlarında görüldü.

Mesela **2021 yılı 1. çeyrekte yatırım endeksi 251,4'e yükselerek 2016 sonrası ilk kez reel artış sağlandı.** Hatta 2016 yılına göre yatırım artışı yüzde 23,4'e vardı.

1.ÇEYREKLER	FAİZLER	YATIRIMLAR
2015-Q1	11,45	186,1
2016-Q1	14,76	203,7
2017-Q1	13,71	181,2
2018-Q1	16,58	201,3
2019-Q1	23,38	169,0
2020-Q1	11,06	192,5
2021-Q1	19,58	251,4

Mevsimsel olarak değişen yatırımlarda aynı çeyreklere baktığımızda da faiz&yatırım ilişkisinin çalışmadığını görebiliyoruz. Örneğin 2015 yılından 2016 yılına geçerken ticari kredi faizleri yüzde 11,45'den yüzde 14,76'ya yükselirken, yatırımlarda azalma yerine 186,1 endeksten 203,7 endekse bir yükseliş yaşıyor. Oysa 2017 yılında KGF ile bol kredi dağıtılıyor ve fabrikalar 2 hatta 3 vardiya çalışırken, bu sefer yatırım endeksi artış yerine faizlerdeki düşüşe rağmen 181,2 endekse geriliyor.

2.ÇEYREKLER	FAİZLER	YATIRIMLAR
2015-Q2	12,17	237,1
2016-Q2	14,31	235,9
2017-Q2	14,82	215,5
2018-Q2	18,88	224,8
2019-Q2	26,02	189,2
2020-Q2	9,56	197,5
2021-Q2	20,75	267,0

İkinci çeyrekler bazında da 2016 yılında faiz yükselişine rağmen yatırımlar yine artıyor. Ama 2017 yılında KGF'ye rağmen yatırımlar azalıyor. Makine teçhizat yatırımlarında en sert yükseliş 2021 yılı 2. çeyreğinde yaşıyor. **Önceki yıl faizler yüzde 9,56 olmasına rağmen 197,5 olan yatırım endeksi bu yıl faizler yüzde 20,75'e yükselirken 267,0 seviyesine tam yüzde 35,2 artış gösteriyor.**

Aslında bu verileri gösteren iki grafik net şekilde tabloyu özetliyor. 2015-2018 arası yatay seyreden makine teçhizat yatırımları 2018-2020 arasında hızla geriliyor. Hatta bu gerilemeyi şok faiz düşüşü de engelleyemiyor. **Ama ilginç şekilde 2020 yılı 3. çeyreğinden itibaren yatırımlar hem de faizlerle beraber hızla artmaya başlıyor.**

Ve 2020 yılı 4. çeyreğinde artık 2015 sonrası yatay seyreden eşik bile kırılıyor ve yeniden yükseliş başlıyor.

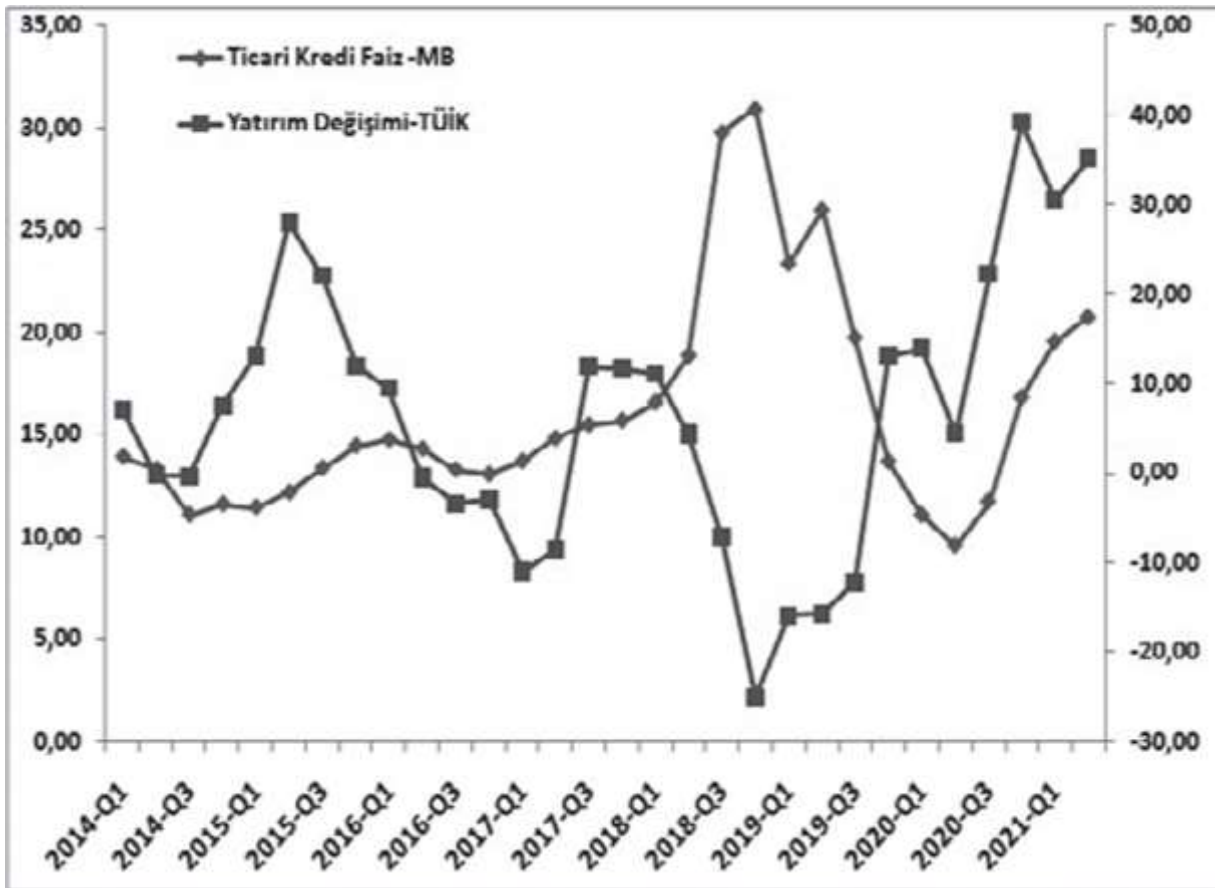
Hem mutlak değer hem de değişim oranlarından görüldüğü üzere makine teçhizat yatırımı faizlere bağlı olmadan artışını son 1 yıldır sürdürmüş durumda.

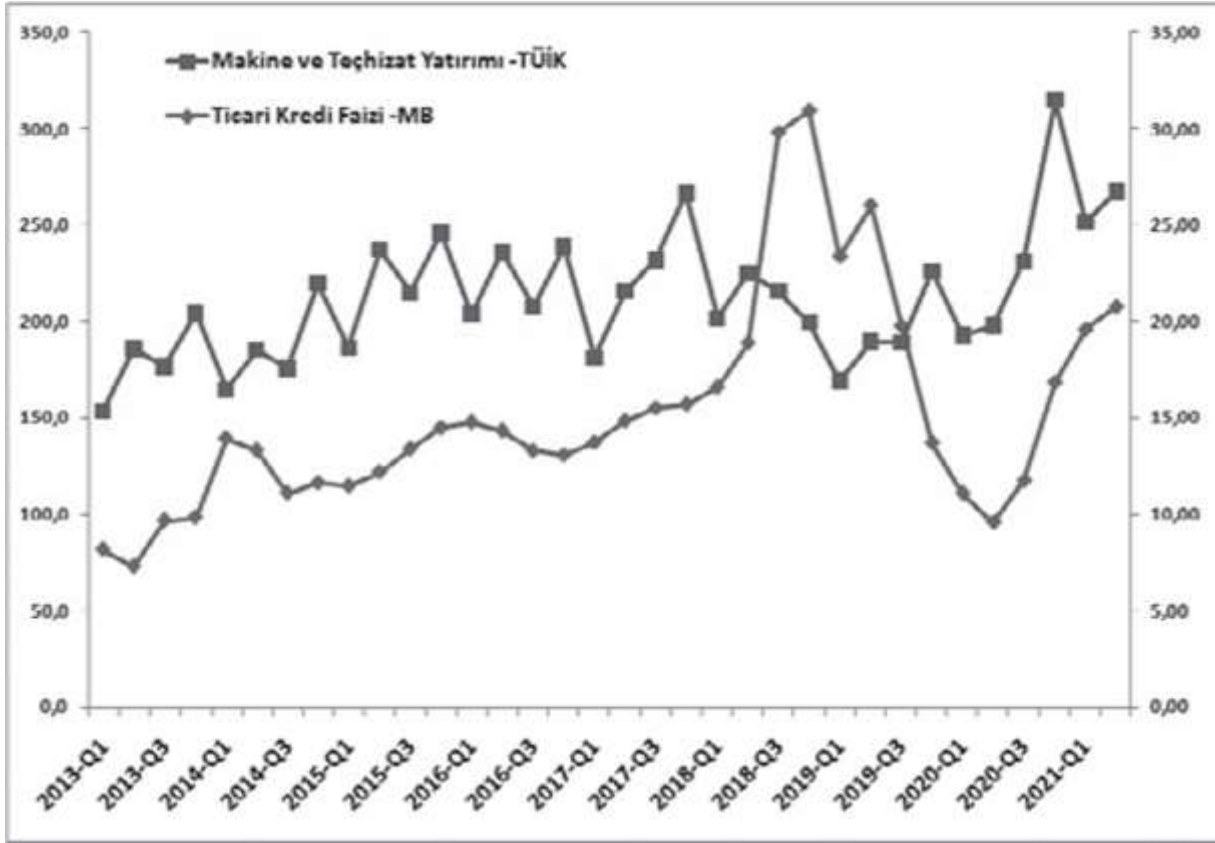
Ve böylece Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yüksek faiz maliyettir ve yatırımları engelliyor teorisi de tam tersi sonuç vermiş oldu.

Demek ki yatırımlar için başka değişkenler faizlerden daha önemliymiş. Umarım bu değişkenleri daha iyi kavrar ve asıl orada çözümleri bulabiliriz.

Ayrıca not etmeliyiz ki, 5 yıllık durağanlığın ardından başlayan yatırım artışı da henüz istenen seviyelere gelememiştir. Bu sürecin devam etmesi de bir başka önemli noktadır. Ama en azından ilk kez yatırımlarda artış başlamış oldu. Hem de faizler yükselirken...

Umarız buradan bir ders alır ve inadı sürdürmeyiz.

Oğuz Demir

Nimetle şaka, ekonomiyle deney olmaz

Ekonomi biliminde son dönemde en çok konuşulan alanlardan biri de **deneysel iktisat**. Son yirmi yılda hızla gelişen bir alan. **Tüketicilerin karar alma süreçlerini inceleyen** ve çeşitli yöntemlerle deneyler yapan bu alanda çalışan çok önemli iktisatçılar var. Ekonomi biliminin önemli bir bölümü karar alma süreçleri üzerinden şekillendiğinden bu tip çalışmalarda yol kat edilmesi büyük önem taşıyor. Küçük örneklemeler ya da teknolojinin sunduğu imkanlarla geniş veri setleri ile tüketicilerin, üreticilerin karar alma süreçlerini anlamak, ekonomilerin genel gidişatı açısından da yeni bir ufuk açıyor.

Ancak benim bu yazıda ele almak istediğim iktisat deneyi yukarıda anlattığım bilimsel deneylerden biraz daha farklı...

Üzerinde durmak istediğim deney, bundan yaklaşık üç buçuk yıl önce başladı!

Biz iktisatçılar için de çok önemli bir deney oldu, olmaya da devam ediyor. Gerçi makroekonomi derslerinde öğrencilere birçok bilim alanında deneylerin önemli olduğunu ancak makroekonomide deney yapmanın neredeyse mümkün olmadığını, çünkü ekonomik ve sosyal maliyetlerinin çok yüksek olacağını söyleriz. Türkiye’de son üç yılda yaşananlar bir taraftan bizi yalancı çıkardı, bir taraftan da doğruladı.

Yalancı çıkardığı nokta **kimsenin makroekonomik bir hipotezi bir deney ile test edemeyeceği** kısmı idi. Türkiye’de hükümet son yıllarda bunu bizzat denemiş oldu! Burada yalancı çıktık.

Doğruladığı nokta ise **böyle bir deneyin çok pahalıya mal olacağı** idi. Nitekim öyle de oldu.

Kabaca anlatayım.

Malumunuz Türkiye’de para politikası yaklaşımı son üç buçuk yıldır dünyada genel kabul görmüş enflasyon sebep faiz sonuçtur yaklaşımı yerini faiz sebep enflasyon sonuçtur yaklaşımına bırakmış durumda. Bunun sonucunda da ekonomi yönetimi şartlar elverdikçe faizi düşürerek enflasyonun düşürüp düşürülemeyeceğini deniyor.

06.09.2021

Hikayeyi zaten biliyorsunuz. Bu deneyin sonuçlarını da hep beraber yaşıyoruz.

Bu süre içerisinde 128 milyar dolar rezervi kaybettik. TCMB, eksi döviz rezervlerine sahip hale geldi. TCMB'nin politika faizi de bu arada rezerv satışı ile TL'nin değer kaybı durmadığı için %19 gibi dünya geneline göre yüksek bir seviyeye çıktı. Yıllık enflasyon, TÜİK'e göre bile %20 seviyesine doğru gidiyor.

Haydi bunlar sadece veri ama bir de bu verilerin gösterdiğinin ötesinde vatandaş işsizlik ve hayat pahalılığı altında ezilmiş durumda!

Daha fazla uzatmadan, özetleyeyim!

Faiz sebep, enflasyon neticedir deneyi gördüğünüz gibi bize pahalıya mal olmuş durumda.

Şimdi uzunca bir zaman sonra **gerçekleşen enflasyon politika faizinin üzerine çıkmış** durumda. Merkez Bankası'nın mevcut başkanı Kavcıoğlu da göreve geldiğinden bu yana bu gerçekleşen enflasyon-politika faizi konusunda yukarıda bahsettiğim deneyin farklı bir versiyonunu denedi. Denemek zorunda kaldı!

Enflasyon artarken öyle sizin gibi benim gibi sessiz sakin kenardan izlemeyi terchi etti. Faize dokunmadı bile.

Faiz Mart ayından bu yana %19'da sabit iken, enflasyon %15,5'lardan %19,5'lara doğru büyük bir hızla ilerledi. Daha da ilerlemeye devam edecek gibi. Yani TCMB'nin "ölü taklidi taktiği" işe yaramadı.

Bu deney ısrarının devam ettiği bir ortamda elimizdeki tek araç ise bütçe! Bütçe vatandaşı hayat pahalılığının altında ezilmekten, işsizlikten kurtarmaktan ziyade, **birilerinin alacaklarının garantisine olmaya odaklanmış** durumda. Bu da ikinci bir deneye kurban gidiyor anlayacağınız.

O deneyi de zaten hem Uğur Emek Hoca hem de İbrahim Kahveci bu sayfalarda sık sık anlatıyor.

Şimdilik daha fazla uzatmayım!

Malumunuz bugün dünün bir eseri, yarın ise bugünün!

Bugünü geçmişteki deneylerle kaybettik, yarına ise işimiz çok zor!

Cem Yılmaz'ın bir repliği vardı. Nimetle şaka olmaz demişti filmde.

Evet, nimetle şaka ve AKP'nin bize gösterdiği gibi ekonomide deney olmaz!

06 Eylül 2021, Pazartesi

BAŞYAZI MEHMET BARLAS

Ortak kültür varken düşmanlık olur mu?

Yunanistan'da besteci Theodorakis'in ölümü üzerine "**kıymet bilmek**" kavramı yeni bir anlam kazandı. "**Zorba the Greek**" film müziği ile hepimizin kalplerine ve zihinlerine giren Theodorakis artık sadece bir Yunan besteci değil. O Anadolu'nun da, Yunanistan'ın da, Avrupa'nın da ve hatta tüm dünyanın sesidir.

Çeşitli coğrafyaları **şarkılarıyla birleştiren** böyle müzisyenler o kadar çok ki. **Charees Aznavur** hem biz Türkler hem Fransızlar hem de Ermeniler için o kadar değerli ki. Sezen Aksu Türkiye'de ne kadar varsa Yunanistan'da da o kadar var. Zülfü Livaneli'nin besteleri Türkiye için de Yunanistan için de aynı değerde. Ya da İbrahim Tatlıses fenomeni sadece bir Anadolu olayı mıdır? Azerbaycan da Arap ülkelerinde veya Yunanistan'da İbrahim Tatlıses'i dinlemeyen var mıdır? Bütün bu gerçekleri düşündüğümüz zaman düşmanlığın yerini, dostlukların almasının zor olmayacağını görürsünüz. Komünizmin en sert şekilde tırmandığı dönemde Rusça "**Oçicornia**" şarkısı sağcılar tarafından yasaklanmamıştı ki. Ya da İtalyanların faşizme direnişi ifade eden "**Çav bella**"sı dünyanın neresinde yasaklıydı?

Theodorakis olayı bize ve özellikle Yunanlara ortak kültür ve ortak gelecek kavramlarını yeniden hatırlatmalıdır. Düşünün ki Osmanlı İmparatorluğu'nun 400 yılında Yunanistan diye bir devlet yoktu. Ama bu yokluk Yunan kültürünün yok edilmesine dayanmamıştır. Zaman zaman ırkçı çıkışlarıyla dikkat çeken **Yunan Başbakanı Miçotakis** ümit ederim Theodorakis'in ölümü ile biraz kendine gelmiştir. Bekleyelim göreceğiz.